

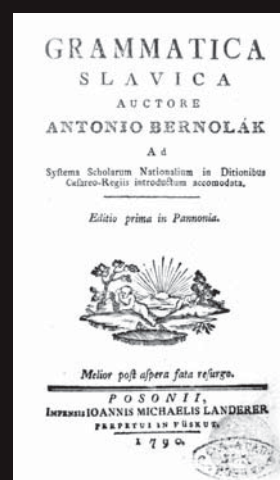
Veľké prebudenie

Ovzdušie osvietenstva v druhej polovici 18. storočia malo priaznivý vplyv aj na vývin slovenskej národnosti. Práve v tomto období začal proces národného obrodzenia a formovania Slovákov ako moderného novodobého národa. Významným momentom tohto procesu sa stal prvý pokus o kodifikáciu spisovného slovenského jazyka. Zaslúžil sa oň mladý katolícky kňaz Anton Bernolák jazykovednými dielami vydanými v rokoch 1787 - 1791. Vytvoril ho na báze západoslovenského nárečia a nazýval sa podľa jeho mena „ber noláčtina“. K šíreniu „ber noláčtiny“ a posilňovaniu národného uvedomenia významne prispel spolok Slovenské učené tovaríšstvo založený katolíckymi vzdelancami v Trnave v roku 1792. Slovenskí evanjelici však ako literárny a liturgický jazyk naďalej používali biblickú češtinu. Centrom národného hnutia evanjelikov sa stala Katedra reči a literatúry československej na evanjelickom lýceu v Bratislave zriadená v roku 1803. Obidva jazykové tábory Slovákov museli od začiatku 90-tych rokov 18. storočia čeliť silným maďarizačným tlakom šľachty, ktorá presadzovala zavedenie maďarčiny ako úradného jazyka namiesto tradičnej latinčiny. Vývoj na prelome 18. a 19. storočia ovplyvnila revolúcia vo Francúzsku a napoleonské vojny, ktoré čiastočne zasiahli aj územie Slovenska.

UNGERN
Zwit Ansicht von Pestburg

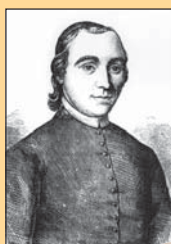
(1) Bratislava koncom 18. storočia, kolorovaná litografia, Anton Bernolák tu študoval v rokoch 1784 - 1787 v Generálnom seminári, ktorý na Bratislavskom hrade zriadil panovník Jozef II.

(2) Gramatika slovenčiny od Antona Bernoláka vydaná v roku 1790

(3) Anton Bernolák (1762 - 1813) Nové Zámky), katolícky kňaz, jazykovedec, organizátor Slovenského učeného tovaríšstva v Trnave, prvý kodifikátor slovenčiny

(5) Juraj Fándly (1750 - 1811), katolícky kňaz a spisovateľ, stúpenec Jozefinských reforiem

(4) Prvé jazykovedné dielo Antona Bernoláka o slovenčine vyšlo v roku 1787

(6) Dielo Juraja Fándlyho Pláni domajši a poľní hospodár, ktoré vydal v roku 1792 v bernolákovskej slovenčine. Propagoval v ňom progresívne formy hospodárenia na dedine

(7) Sadenie stromčeka

(8) Orba s volmi

Ilustrácie z knihy Juraja Fándlyho Pláni domajši a poľní hospodár, 1792

(9) Učiteľka poučuje sedliakov

(10) Učiteľka prednáša ženám pri priadkach

(11) Kaštieľ v Dolnej Krupovej, sídlo rodiny Brunšvikovcov. Litografia, začiatok 19. storočia. Podľa tradície tu Ludwig van Beethoven skomponoval skladbu Sonáta mesačného svitu

(13) Hrad Devín, litografia, polovica 19. storočia. Roku 1809 ho napoleonské vojská vyhodili do povetria

(14) Palica richtára z Kiripolca, 1803. SNM - Historické múzeum Bratislava

(12) Mosadzný glóbus z evanjelického lýcea v Bratislave, 1802. SNM - Historické múzeum Bratislava

(15) Juraj Pálkovič (1769 - 1850), profesor evanjelického lýcea v Bratislave, zakladateľ Katedry reči a literatúry československej, vydavateľ slovenských kalendárov a časopisu Tydeník (1812 - 1818), dobová litografia

(16) Slávený pohár s jazdcom, koniec 18. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

(17) Klasicistický Primaciálny palác v Bratislave, 26. decembra 1805, po bitke pri Slavkove, bol v ňom podpísaný Bratislavský mier